גלידנדת לעיון במרשת השבוע

ערוכים בידי נאמה ליבוביץ - שנה עשירית.

[redacted]

ברור (תשי"א) כי"ה א-ו עשיסה

טעם הלכות שמטה

עורה נבריים חלק ג' פרק ל"ט: ואמנם כל המצות אשר שמרנום, בהלכות שמטה ויובל מהם להשלה על בני אדם והרחבה לבני אדם כלם כמו שאמרו "ואכלו אביונ' עמך ויתרם תאכל (שמות כ"ג י"א) ושתושיב הארץ תבואתה וחזקה בעמדה בשמיטה.

טעם החנוך: מטרשי המצות לקבע בלבנו ולצייר ציור חזק במחשבותינו ענין חדוש העולם כי השם ימים עשה ה'... וביום השביעי שבת... הכתיב מנוחה על עצמו לשמן הסיר ולעקור מרעיוניו דבר הקדמות אשר יאמינו חכמרים ובו יהרסו כל מבוחים. ורמ חובה עלינו להוציא כל זמנינו ידם ימים וחנה שבה על דבר זה למנות שמ' חצים ...ב"י בשביעית ובכן לא יפרד הענין לעולם מבין עיניו תמיד, והוא מעניין מאמן מדבין שמת ימי המבוע כשמת ימי עבודה דמשביעי יום מנוחה. ולכן צוה ה' להמקיר בל זת שתוציא הארץ בשנה זו מלבד השביתה בה, כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו השדות בכל שנה לאו בכחה וסגולתה, כי יש לה אדון על אדוניה, וכשהזא חפץ הוא מצוה עליו להמקירם. ועוד יש תועלת בדבר לקבות בזה מדת הומרנות. כל אין נמיה כנוהן בלי תקוה אל הגמול. ועוד יש תועלת אחר בזה: שיוסיף האדם בשמון המ"י כי המוצא עם לבבו לתת ולהמקיר לעולם כל גדולי קרקעותיו ונחלת אבותיו אחת לשבע זנים ומלוסד בכן כל ימיו לא מחזק בן לעולם מדת הכלות ולא מעוש הגמון.

ר' א.י.ק.: שבת הארץ (מתוך ההקדמה): סגולת האומה, הטוב האלוקי הטבוע בקרבה, המיים היסודים המתאימים אל הצדק והיושר, הטקס והמלוה, החן והאמץ הממולאים בהתב-לות אלוקית מקסת, כשי מה שהיא נמצאת בנטמת האומה-אין חיי המדל יכולים להוציאה מן הכח אל המעל. חיים אלת במהומתם המעטית מסתירים את המוד הרוחני של הנטמה האלוקית (המוכנת באומה), ומעכבים את הזרחת אורה הבהיר לתוך המציאות המיולוגית המלסת. דמיות גדול והמשתלמות של המיים צריכה שתצא אל המעל על ידי נתינת דוח (הליש בסגל) של המסקה והתנערות ממחומת המיים הרגילה. היחיד מתנער מחיי המדל לדרקים קרובים בכל שבת... את אותה המעולה שהטבת מועלת על כל יחיד, מועלת היא המטיסת על האומה בכללה. צרך מיומד הוא לאומה זו (שהיצירה האלוקית נטועה הקרבה באופן בולט), כי מזמן לזמן יתגלה בתוכה המאור האלוקי שלה (=שבת) בכל אלוא יחדו, אשר לא יסבימומן חיי-חברה של חול עם העמל והדאגה, הדעף והתחרות אשר להם, למען תוכל להתגלות בקהבה שחרת נחמתה כמו-שהיא. ואת אותה האבירות (=קדושות הלב) המוכרחת להתלות על כל סדר של חיי צבור קבועים, גורמת להקסין את עדיבות-המיים המוסרית, והנגוד המתמיד חבין המטיעה האידיאלית להכרזה של חסד ואמת, חשלה ורחמים, לבין הנגיסה והכביה ולחץ הקמדה של קנין ורכוש; המוכרחים להראות בעולם המעשי, גורם הרחקה לאור האלוקי מתכונת חברתה של האומה - הנה המסקת הסדר החברתי בשדות ידועים, מתקופת לתקופה, מביאה לאומה זו, (כשהיא מסודדת על מכונה), לידי עליתה העצמית למרומי התכונות הפנימיות חבחיים המוסריים והרוחניים, מצד המכן החברתיים ונותן לחם את חלמותם... ... שבת שבתון מוכרחת היא לאומה ולארץ!

מצת הקס ושלוה, כאין נוגש ורודה, "לא ינגש את רעהו ואת אחיו, כי קרא שמיטה לה". שבת טיוון ומרגע, מתמסטות הנטמה בהרחבתה אל היומר האלוקי, המכלכל חיים במסדר; אין רכוש פרטי מסוים זולא זכות קפדנית, דשלום אלוקי מורר על כל אשר נטמה באמר, "ומיתה שבת הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך, ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל", אין חלדל קדש של קפדנות רכוש פרטי בכל תוצאות הכלה של מנה זו, והמדה העיר המתגרה על ידי המסחר ממתכחת "לאכלה - ולא לסחורה", עין טובה והוקרה נאמנה באה לכל ברכת ה' אשר בפרי הארץ, "לאכלה - ולא להפסד". (מסחים ב"ב ב', מאסור להפסיד פרי הראוי לאכילה).

האדם חוזר אל מבעו הרענן, עד אשר לא יצטרך לרפואות למחלות שהן באות ברובן ע"י חריסת (פרוי) המשקל של חחיים, בהתרחקה מטבע ההוחני והחמרי "לאכלה - ולא לסלוגמא (רש"י: רמזאה), לאכלה - ולא לעשות ממנה אפיקטוזין" (שלוקחין להקיא המאכל) (רש"י: הע"ז). רלח קדושה ואצילות ספרון על מני כל. "שבת שבתון יהיה לארץ, שבת לה' ".

1. מה הם שני טעמי המצוה לפי הרמב"ם ומה הם ארבעת הטעמים לס' החנוך?
2. מהו הצד השוה שבטעמי הרמב"ם ומהו הצד השוה שבארבעת טעמי ס' החנוך?
3. מהו ההבדל העקרוני בין דעת הרמב"ם ובין דעת ס' החנוך?
4. במה סונת דעת הרב קוק מסך הדעות הקודמות?
5. איזו תכלית תוסב - לפי דעת הרב קוק ע"י קיום מצות השמיטה?